

کیفیت زندگی

مارتا نوسبام و آمارتیا سین

ترجمہ

حسن فشارکی

www.ketab.ir

نوسبام، مارتا کریون، ۱۹۴۷م. Nussbaum, Martha Craven

کیفیت زندگی / مارتا نوسبام، آمارتیا سن؛ ترجمه حسن فشارکی

شیرازه کتاب ما، ۱۳۹۷

مجموعه فلسفه و اقتصاد سیاسی ۱۱.

۹۷۸-۶۰۰-۸۵۱۴-۳۵-۰

فیبا

عنوان اصلی، 1993، The Quality of life

کیفیت زندگی کاری—کنگره ها Quality of work life—Congresses

رفاه اجتماعی—کنگره ها Public Welfare—Congresses

خدمات انسانی—کنگره ها Human Services—Congresses

ارزش های اجتماعی—کنگره ها Social Values—Congresses

سن، آمارتیا، ۱۹۳۳م. Sen, Amartya

فشارکی، حسن، مترجم

۱۳۹۷ ۱۹/۵/۶۵ HD

۶۵۸/۴

۲۹۲۶۰۰۳

سرشناسه

عنوان و نام پدیدآور

مشخصات نشر: تهران

فروست

شابک

وضعیت فهرست نویسی

یادداشت

موضوع

موضوع

موضوع

موضوع

شماره افزوده

شماره افزوده

۵۰ شماره کنگره

رده بندی دسیر

شماره تدبیرناسی لی

کیفیت زندگی

نویسنده: مارتا کریون و آمارتیا سن

مترجم: حسن فشارکی

انتشارات شیرازه کتاب ما

طراح جلد: پردیس

تیراژ: ۵۵۰ نسخه

چاپ اول: ۱۳۹۷

حق چاپ و نشر محفوظ است

تهران، صندوق پستی: ۱۱-۱۳۱۴۵

تلفن: ۸۸۹۵۲۲۹۷ فکس: ۸۸۹۵۱۶۹۱

همراه: ۰۹۳۶-۹۵۰۰۱۸۲

سایت: www.shirazehketab.net

فهرست مطالب

۷	یادداشت دبیر مجموعه
۱۱	پیشگفتار
۱۵	مقدمه

بخش ۱: زندگی‌ها و توانمندی‌ها

۲۷	برابری در چه چیز؟ درباره رفاه، موهبت‌ها و توانمندی‌ها
۶۹	توانمندی و خوش‌زیستی
	شرح و نقد: برابری در چه چیز؟ درباره رفاه، موهبت‌ها و توانمندی‌ها
۱۱۱	و توانمندی و خوش‌زیستی
۱۲۹	شرح و نقد توانمندی و خوش‌زیستی
۱۳۹	توصیفات نابرابری: رویکرد سوئدی به پژوهش رفاه
۱۶۹	شرح و نقد توصیفات نابرابری
۱۷۷	داشتن، خواستن، بودن بدیلی برای الگوی سوئدی پژوهش رفاه
۱۹۱	معیارهای کیفیت زندگی در مراقبت سلامت و اخلاق پزشکی
	شرح و نقد معیارهای کیفیت زندگی در مراقبت سلامت و اخلاق
۲۵۹	پزشکی

بخش ۲: سنت‌ها، نسبیت‌باوری، و عینیت

۲۷۷	 عینیت و تمایز علم - اخلاق
۳۰۷	 شرح و نقدِ عینیت و تمایز علم - اخلاق
۳۲۱	 عینیت و معنای اجتماعی
۳۴۹	 شرح و نقدِ عینیت و معنای اجتماعی
۳۶۵	 ارزش، میل، و کیفیت زندگی
۳۹۷	 شرح و نقدِ ارزش، میل، و کیفیت زندگی
۴۱۱	 تبیین و خردِ عملی
۴۶۱	 شرح و نقدِ تبیین و خردِ عملی
۴۷۹	 فضایل غیرنسبی: رویکردی ارسطویی
۵۳۳	 شرح و نقدِ فضایل غیرنسبی: رویکردی ارسطویی
۵۴۷	 فهرست اعلام

پیشگفتار

این مقالات برگرفته از همایشی است که در وایدر در ژوئیه ۱۹۸۸ در هلسینکی برگزار شد و برگزارکنندگان مارتا نوسبام^۱ و آمارتیا سین^۲ بودند. برگزارکنندگان مایلند از دلورس ای. ایوریزو^۳ به خاطر نقش پرارزش او در توجه به چند مای خف این همایش و آماده کردن این مجموعه مقاله، و همچنین از کمک افتخارر حسین و ریچارد ال. ولکلی^۴ قدردانی نمایند.

بخش مهم مأموریت «واید»، پرداختن به پژوهش میان‌رشته‌ای بود. معنای «کیفیت زندگی»، سیاست‌گذاری اجتماعی لازم برای بهبود آن، از جمله دغدغه‌های ذهنی مشترک فیلسف و اقتصاددانان بوده است. یکی از محورهای تعیین‌شده برای فعالیت «واید» برگزاری همایشی بود که دانشوران این دو رشته را گرد هم آورد. در سطح کلان، اقتصاددانان با مقیاس خام درآمد سرانه^۵ به مثابه شاخص رفاه بشر سروکار دارند. ولی اینجا پرسش‌های متعددی بدون پاسخ می‌مانند که نیاز به کنکاش و پژوهش بیشتر دارند. در سطح خرد هم، مقوله^۶ بیشینه‌کردن فایده فرد زیربنای بخش اعظمی از نظریه

1. Martha Nussbaum

2. Amartya Sen

3. Dolores E. Iorizzo

4. Richard L. Velkley

۵. per capita income : عبارت است از مجموع درآمد ملی تقسیم بر نفوس کشور در زمانی معین.

6. notion

تقاضای^۱ قراردادی را تشکیل می‌دهد. اما در اینجا دو پرسش مطرح می‌شود: آیا فایده را می‌توان اندازه گرفت؟ و آیا فایده آن پارامتری است که باید در ارزیابی کیفیت زندگی انسان اندازه‌گیری شود؟

فلاسفه درباره هر دو مسئله از دیدگاه‌های متفاوت به بحث و جدل پرداخته‌اند و چشم‌اندازهای پیچیده تازه‌ای را به روی آنها گشوده‌اند. صلاح کلان، درآمد سرانه به منزله تنها مقیاس خام را مورد انتقاد قرار داده‌اند، و تأکید کرده‌اند که باید به توزیع ثروت و درآمد نیز توجه نمود، و به این نکته نه ارزیابی حوزه‌های جداگانه دیگری از زندگی انسان برای تعیین میزان کامیابی مردم ضروری است. پیشنهادات متعددی درباره نحوه انجام اینکار صورت گرفته که مهم‌ترین آنها در این کتاب گردآوری و ارائه شده‌اند. در سطح فردی، توان فایده اندازه‌پذیر به شیوه‌های گوناگون دشواری مورد انتقاد قرار گرفته است. حتی آن فلاسفه‌ای که همچنان فایده را بهترین معیار اندازه‌گیری کیفیت زندگی می‌دانند معتقدند این مقوله باید به شیوه‌های مختلف، به‌ویژه با حذف ترس‌ها - که به نحو نادرست شکل گرفته‌اند - اصلاح شود. بعضی دیگر شدیداً از مقوله فایده انتقاد کرده‌اند و پیشنهاد کرده‌اند که باید به جایش توانمندی‌های مردم را اندازه بگیریم، یعنی آنچه آنها می‌توانند در حوزه‌های گوناگون زندگی خود انجام دهند. رویکردهای گوناگون مهم به این مسائل نیز در این کتاب توضیح داده شده‌اند.

مارتا نوسبام و آمارتیا سین در مقدمه‌ای که بر این کتاب نوشته‌اند به تفصیل شیوه تحلیل این مسائل را توسط ارائه‌کنندگان این مقالات توضیح داده‌اند. هدف من در این پیش‌گفتار آن است که به فراسوی این همایش

بنگرم و بینم تا چه اندازه ما به هدفمان که نزدیک کردن این دو رشته به هم بوده نائل شده‌ایم، یعنی به دامن زدن به بحثی میان فلاسفه و اقتصاددانان در خصوص بهبود کیفیت زندگی، و به‌ویژه، دامن زدن به پژوهش‌های مشترکِ بیشترِ دانشوران این دو رشته برای نیل به نتایجی قابل فهم و استفاده برای سیاست‌گذاران. این همایش و مقالاتِ رهاورد آن، نشان‌دهنده این واقعیت‌اند که برخی اقتصاددانان حقیقتاً نسبت به اهمیت رویارویی با پرسش‌های بنیادین فلسفی درباره اصولی که مبنای کار آنهاست حساس‌تر شده‌اند. این حساسیت را باید به مراتب گسترده‌تر کرد. به‌ویژه در حوزه توسعه، روز به روز آشکارتر می‌شود که نمی‌توان رویکردی مناسب به مسائل اقتصادی پیچیده داشت مگر آنکه این پرسش‌ها را مد نظر قرار داد. از سوی دیگر، آنکه فلاسفه نیز از اهمیت پیوند میان پژوهش‌های بنیادین و نظری خود با درک مائیل عملی پیچیده آگاه شده‌اند. این آگاهی هم باید بسیار بیشتر گسترش یابد؛ و اینگونه پژوهش‌های عملی نیز باید، نه تنها توسط دغدغه نسبت به مسائل کوچکی از ملل رشدیافته و ثروتمند، که در بحث‌های فلسفی درباره عدالت، رزیمی کراراً از آنها نمونه آورده می‌شود، بلکه توسط دغدغه نسبت به کل جهان شکا گیرند. نمونه‌هایی که در این کتاب از رویکردهای کشورهای فنلاند و سوئد به صورت‌بندی سیاست‌گذاری عمومی آورده شده‌اند - که در آنها دانشمندان علوم اجتماعی به بررسی فعالیت‌ها می‌پردازند و نه فقط رضایت‌مندی‌ها و دستاوردها را در چندین حوزه مجزای زندگی اندازه‌گیری می‌کنند - به آن نوعی سعی که مورد انتظار هر دو دسته اقتصاددانان و فلاسفه است اشاره دارند، مربوط بر آنکه آنها به بسط بیشتر تلاش مشترکی که در این همایش آغاز شده ادامه دهند.

شاید این همکاری در آن دو حوزه‌ای که این همایش بر آنها تمرکز

داشت، حوزه سلامت و حوزه عدالت جنسیتی، به‌ویژه ضروری باشد. تأمل درباره تصمیمات پیچیده‌ای که سیاستگذاری عمومی باید در حوزه سلامت و توزیع موهبت‌های مرتبط با آن اتخاذ نماید، ضرورت تفکر درباره کل مسئله کیفیت زندگی به شیوه‌ای فراتر از معیارهای اقتصادی خام متداول را آشکار می‌کند. ارزیابی کیفیت زندگی زنان حوزه‌ای است که در کشورهای در حال توسعه فوری‌تر و ویژه دارد. زیرا در این کشورها، به دلیل آنکه امیال مردم به اشکال گوناگون در اثر محرومیت‌های طولانی و نبود آموزش محدود و منحرف می‌شوند، و در نتیجه انتظارات آنان با شرایط نازل سطح زندگی سازگار می‌شوند. بدکرات می‌توان شاهد شکافی بسیار عظیم میان فایده (به معنای رضایت) و تولید واقعی یک زن برای عمل به شیوه‌های گوناگون مهم بود. و همچنین می‌توان ضرورت طرح پرسش‌های فلسفی درباره سنت و نسبیت فرهنگی را در این باره که اعتقادات و داوری‌های چه کسانی باید منشأ معیارهای به‌کاررفته توسط سیاستگذاران قرار گیرند، دریافت. این دو مسئله، کانون تداوم پژوهش میان‌رشته‌ای در وایدو است، که به انتشار مجلد دیگری در زمینه توانمندی‌های انسانی و عدالت جنسیتی، و به برنامه‌ای پژوهشی درباره پیامدهای اخلاقی سیاستگذاری سلامت منجر خواهد شد.

لعل جایاواردنا

سرپرست، وایدو

۲۷ اوت ۱۹۹۰